

विस्तृत- पाठ्यक्रमः
कक्षा — अष्टमी (8वीं)
विषयः— संस्कृतम्
2024-25

- पुस्तकानि— 1. रुचिरा तृतीयो भागः (एन सी ई आर टी)
2. संस्कृत-व्याकरणम् (मणिका-8) (अविचल पब्लिशिंग कंपनी)

उद्देश्यानि-

- छात्राः साहित्यस्य विविध-विधाभिः परिचिताः भविष्यन्ति।
- ते भावानुकूल-सस्वर-वाचने समर्थाः भविष्यन्ति।
- ते पाठान्तर्गत-प्रयुक्त-व्याकरण-बिन्दुभिः अवगतो भूत्वा तेषां भाषाप्रयोगे समर्थाः भविष्यन्ति।
- ते स्वकल्पनाशक्ते विस्तारं कर्तुं समर्थाः भविष्यन्ति।

पुस्तकानि / गतिविधयः	पाठ्यक्रमः	विषयगत- उद्देश्यानि
अप्रैल, 2024		
पाठ्यपुस्तकम्	पाठः- 1. सुभाषितानि, पाठः- 2. बिलस्य वाणी न कदापि मे श्रुता	<ul style="list-style-type: none">श्लोकानां सस्वरगायनम् अवबोधनम् च।कथारसम् आस्वादयन् नैतिक-मूल्यानाम् अवबोधनम्।महापुरुषाणां प्रकृति-विषये अवबोधनम्।साहित्यस्य महत्त्व-विषये अवबोधनम्।अव्ययानाम् अवबोधनम्।संवादलेखनम्।
भाषा	1. वर्णसंयोजनम् वर्णविन्यासः च, 2. लिङ्गपरिचयः, 3. अव्ययपरिचयः, 4. शब्दरूपाणि	
रचनात्मक-कार्यम्	'बिलस्य वाणी श्रुता' कथां संवादरूपेण स्वशब्देषु लिखत। तस्यां प्रयुक्तानां अव्यय-पदानां रेखांकनं कुरुत।	
मई, 2024		
पाठ्यपुस्तकम्	पाठः- 3. डिजीभारतम्	<ul style="list-style-type: none">निबन्धात्मकशैल्यां गद्यस्य आस्वादनम् अवबोधनं च।आधुनिक-यन्त्राणां विषये अवबोधनम्।तुमुन्-प्रत्ययं संयोज्य पदनिर्माणम्।एकतः शतपर्यन्तं संख्यानाम् अवबोधनम्।चित्रवर्णनम्।
भाषा	1. तुमुन्-प्रत्ययः, 2. संख्याः [एकतः शतपर्यन्तम्]	
रचनात्मक-कार्यम्	आधुनिक-यन्त्राणां चित्राणि आधृत्य पंच-वाक्यानि संस्कृतभाषायां लेखनीयानि तेषु च क्रियापदानां रेखांकनम्।	

इकाईपरीक्षा-1

इकाईपरीक्षा-पाठ्यक्रमः

पाठ्यपुस्तकम्- पाठः- 1. सुभाषितानि, पाठः- 2. बिलस्य वाणी न कदापि मे श्रुता, पाठः- 3. डिजीभारतम्।

भाषा- 1. वर्णसंयोजनम् वर्णविन्यासः च, 2. लिङ्गपरिचयः, 3. अव्ययपरिचयः, 4. शब्दरूपाणि, 5. तुमुन्-प्रत्ययः, 6. संख्याः [एकतः शतपर्यन्तम्] ।

रचनात्मक-कार्यम्- संवादलेखनं, चित्रवर्णनम्।

जुलाई, 2024

पाठ्यपुस्तकम्	पाठः-4. सदैव पुरतो निधेहि चरणम्, पाठः-5. कण्टकेनैव कण्टकम्	<ul style="list-style-type: none">श्लोकानां सस्वरगायनम् अवबोधनम् च।कथारसम् आस्वादयन् नैतिक-मूल्यानाम् अवबोधनम्।दीर्घ-गुण-यण्-अयादि सन्धीनाम् अवबोधनम्।शब्द-धातु-रूपाणाम् अवबोधनं वाक्यनिर्माणम् च।क्त्वा-प्रत्ययं संयोज्य पदनिर्माणम्।कथालेखनम्।
भाषा	1. सन्धिः [दीर्घ-गुण-यण्-अयादि] 2. शब्दरूपाणि, 3. धातुरूपाणि, 4. क्त्वा-प्रत्ययः	
रचनात्मक-कार्यम्	कामपि एकां कथां लिखत, तस्यां च सन्धिपदानां रेखांकनं कुरुत।	

इकाईपरीक्षा-2

इकाईपरीक्षा-पाठ्यक्रमः

पाठ्यपुस्तकम्- पाठः-4. सदैव पुरतो निधेहि चरणम्, पाठः-5. कण्टकेनैव कण्टकम्।

भाषा- 1. सन्धिः [दीर्घ-गुण-यण्-अयादि], 2. शब्दरूपाणि, 3. धातुरूपाणि, 4. क्त्वा-प्रत्ययः।

रचनात्मक-कार्यम्- कथालेखनम्।

अगस्त, 2024

पाठ्यपुस्तकम्	पाठः-6. गृहं शून्यं सुतां विना	<ul style="list-style-type: none">संवादशैल्यां गद्यस्य आस्वादनम् अवबोधनं च।नारीजागरूकता सशक्तिकरणं चप्रथमातः तृतीयाविभक्तौ परिवर्तनम्।विशेषणस्य विशेष्यस्य च अवबोधनम्।अनुच्छेदलेखनम्।
भाषा	1. विभक्तिपरिवर्तनम् [प्रथमातः तृतीयायाम्], 2. विशेषणविशेष्यपरिचयः	
रचनात्मक-कार्यम्	कस्याः अपि ख्यातिप्राप्त-महिलायाः विषये एकम् अनुच्छेदं लिखत, तस्मिन् च विशेषणपदानां रेखांकनं कुरुत ।	

सितम्बर, 2024

पाठ्यपुस्तकम्	पाठः-7. भारतजनतासहम्	<ul style="list-style-type: none">श्लोकानां सस्वरगायनम् अवबोधनम् च।भारतपरिचयं स्वदेशाभिमानं च।उपपद-विभक्तीनाम् अवबोधनम्।अनौपचारिकं पत्रलेखनम्।प्रश्ननिर्माणम्।अनौपचारिक-पत्रलेखनम्।
भाषा	1. उपपद-विभक्तिः, 2. प्रश्ननिर्माणम्	
रचनात्मक-कार्यम्	शिक्षकदिवसविषये स्वमित्रं प्रति एकं पत्रं लिखत तस्मिन् च उपपद-विभक्तीनां रेखांकनं कुरुत।	

पुनरावृत्ति: अर्धवार्षिकपरीक्षा च

अर्धवार्षिकपरीक्षा-पाठ्यक्रमः

पाठ्यपुस्तकम्- पाठः- 1. सुभाषितानि, पाठः- 2. बिलस्य वाणी न कदापि मे श्रुता, पाठः- 3. डिजीभारतम्, पाठः-4. सदैव पुरतो निधेहि चरणम्, पाठः-5. कण्टकेनैव कण्टकम्, पाठः-6. गृहं शून्यं सुतां विना, पाठः-7. भारतजनताSहम्।

भाषा- 1. वर्णसंयोजनम् वर्णविन्यासः च, 2. लिङ्गपरिचयः, 3. अव्ययपरिचयः, 4. शब्दरूपाणि, 5. तुमुन्-प्रत्ययः, 6. संख्याः [एकतः शतपर्यन्तम्], 7. सन्धिः [दीर्घ-गुण-यण-अयादि], 8. धातुरूपाणि, 9. क्त्वा-प्रत्ययः, 10. विभक्तिपरिवर्तनम् [प्रथमातः तृतीयायाम्], 11. विशेषणविशेष्यपरिचयः, 12. उपपद-विभक्तिः, 13. प्रश्ननिर्माणम्।

रचनात्मक-कार्यम्- संवादलेखनं, पत्रलेखनं, चित्रवर्णनम्, अनुच्छेदलेखनम्।

अक्टूबर, 2024

पाठ्यपुस्तकम्	पाठः-7. भारतजनताSहम्	<ul style="list-style-type: none"> निबन्धात्मकशैल्यां गद्यस्य आस्वादनम् अवबोधनं च। सामाजिक-राष्ट्रीय-धरोहराणाम् अवबोधनम्। संवादशैल्यां गद्यस्य आस्वादनम् अवबोधनं च। उत्तरपूर्वदिशायाम् अवस्थितानां सप्तराज्यानां सांस्कृतिक-सामाजिक-वैशिष्ट्यस्य अवबोधनम्। संस्कृते समयावबोधनम्। औपचारिक-पत्रलेखनम्।
भाषा	1. उपपद-विभक्तिः, 2. प्रश्ननिर्माणम्	
रचनात्मक-कार्यम्	शिक्षकदिवसविषये स्वमित्रं प्रति एकं पत्रं लिखत तस्मिन् च उपपद-विभक्तीनां रेखांकनं कुरुत।	

नवम्बर, 2024

पाठ्यपुस्तकम्	पाठः- 8. संसारसागरस्य नायकाः, पाठः- 9. सप्तभगिन्यः	<ul style="list-style-type: none"> श्लोकानां सस्वरगायनम् अवबोधनम् च। गद्यस्य आस्वादनमवबोधनं च। सामाजिक-नैतिक-मूल्यानाम् अवबोधनम्। समासानाम् अवबोधनम्। अनुच्छेदलेखनम्।
भाषा	समयः	
रचनात्मक-कार्यम्	प्रधानाचार्या शुल्कसमाप-नार्थम् एकं पत्रं लिखत, तस्मिन् च कर्तृपदानां रेखांकनं कुरुत।	

इकाईपरीक्षा-3

इकाईपरीक्षा-पाठ्यक्रमः

पाठ्यपुस्तकम्- पाठः-7. भारतजनताSहम्, पाठः- 8. संसारसागरस्य नायकाः, पाठः- 9. सप्तभगिन्यः।

भाषा- 1. उपपद-विभक्तिः, 2. प्रश्ननिर्माणम्, 3. समयः।

रचनात्मक-कार्यम्- पत्रलेखनम्, अनुच्छेदलेखनम्।

दिसंबर, 2024

पाठ्यपुस्तकम्	पाठः- 10. नीति नवनीतम्, पाठः- 11. सावित्री बाई फुले, पाठः- 12. कः रक्षति कः रक्षितः	<ul style="list-style-type: none"> संवादशैल्यां गद्यस्य आस्वादनम् अवबोधनं च। पर्यावरणविषये अवबोधनम्। वाक्यनिर्माणम्। लकारपरिवर्तनम्।
भाषा	समासप्रकरणम्	
रचनात्मक-कार्यम्	'सत्संगतिः' इति विषये एकम् अनुच्छेदं लिखत, तस्मिन् च समासयुक्त-पदानां रेखांकनं कुरुत।	

जनवरी, 2024		
पाठ्यपुस्तकम्	पाठ:- 13. क्षितौ राजते भारतस्वर्णभूमिः, पाठ:- 14. आर्यभटः	<ul style="list-style-type: none"> श्लोकानां सस्वरगायनम् अवबोधनम् च। गद्यस्य आस्वादनमवबोधनं च। भारतगौरवस्य अवबोधनम्।
भाषा	अशुद्धिसंशोधनम्	<ul style="list-style-type: none"> ज्ञान-विज्ञानयोः क्षेत्रे आर्यभटस्य योगदानस्य अवबोधनम्। अशुद्धिसंशोधनम्। चित्रवर्णनम्।
रचनात्मक-कार्यम्	प्रदत्तस्य चित्रस्य वर्णनं कुरुत। तस्मिन् क्रिया-पदानां चयनं कुरुत।	
फरवरी, 2024		
पाठ्यपुस्तकम्	पाठ:- 15. प्रहेलिका:	<ul style="list-style-type: none"> सस्वरगायनं श्लोकार्थग्रहणं रसास्वादनं च। तार्किकक्षमतायाः वर्धनम्।
भाषा	व्यावहारिकशब्दपरिचयः	<ul style="list-style-type: none"> व्यावहारिकशब्दानाम् अवबोधनम्। वाक्यनिर्माणम्।
रचनात्मक-कार्यम्	तक्षकः, गोपः, शटिका, वेणिका, दर्पणः आदिनां शब्दानां प्रयोगेण वाक्यानि रचयत।	
वार्षिकपरीक्षा		
<p>पाठ्यपुस्तकम्- सम्पूर्ण-पाठ्यपुस्तकम्।</p> <p>भाषा-</p> <p>1. वर्णसंयोजनम् वर्णविन्यासः च, 2. लिङ्गपरिचयः, 3. अव्ययपरिचयः, 4. शब्दरूपाणि, 5. तुमुन्-प्रत्ययः, 6. संख्या: [एकतः शतपर्यन्तम्], 7. सन्धि: [दीर्घ-गुण-यण्-अयादि], 8. धातुरूपाणि, 9. क्त्वा-प्रत्ययः, 10. विभक्तिपरिवर्तनम् [प्रथमातः तृतीयायाम्], 11. विशेषणविशेष्यपरिचयः, 12. उपपद-विभक्तिः, 13. प्रश्ननिर्माणम्, 14. समयः, 15. समासप्रकरणम्, 16. अशुद्धिसंशोधनम्, 17. व्यावहारिकशब्दपरिचयः।</p> <p>रचनात्मक-कार्यम्- संवादलेखनम्, कथालेखनम्, पत्रलेखनम्, चित्रवर्णनम्, अनुच्छेदलेखनम्।</p>		